

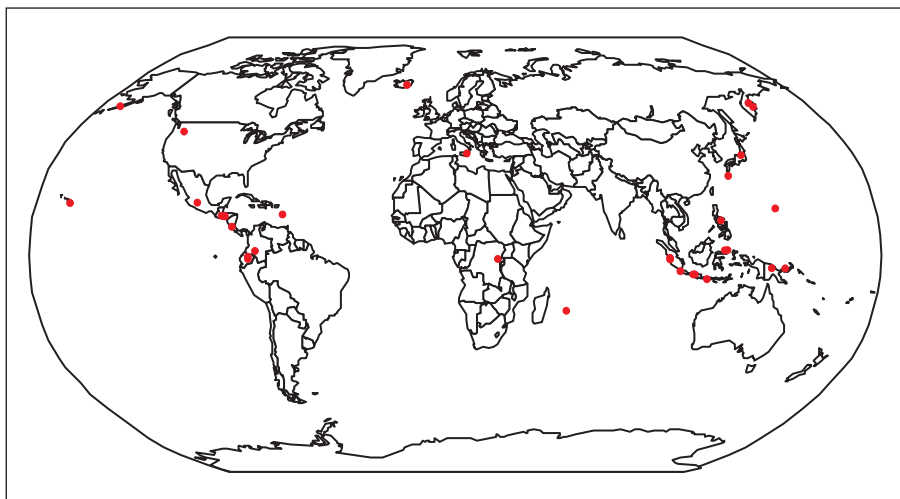
Vulkansk aktivitet på Jorden

- nyt fra de sidste 6 måneder

Af geolog Susanne Plesner, *GeologiskNyt*

Flere kendte vulkaner har atter gjort opmærksom på deres eksistens. Små jordskælv ved Mt. St. Helens viste spirende aktivitet, der udløste højeste beredskab i begyndelsen af oktober – den gamle kending, Etna, har også rørt på sig.

Så er det igen blevet tid til at gøre status over de seneste seks måneders vulkanske aktivitet. Næsten som svar på den status, der blev gjort sidste gang over vulkanerne i Cascade Range i det vestlige USA, gjorde Mt. St. Helens i staten Washington opmærksom på, at den stadig udgør en betydelig fare for sine omgivelser. Men også vulkaner noget tættere på Danmark, nemlig Etna på Sicilien og Grimsvötn på Island har gjort sig særligt bemærket i perioden. Lidt detaljer fra udbruddene fra disse vulkaner samt fra



Verdenskort, der med røde fyldte cirkler viser fordelingen af den vulkanske aktivitet de seneste seks måneder. (Grafik: Forfatteren)

Manam, en af Papua New Guineas mest aktive vulkaner vil være at finde nedenfor.

Mt. St. Helens

De første tegn på svagt stigende vulkansk aktivitet kom d. 23. september i form af små jordskælv. Disse blev langsomt intensiveret i de følgende dage og d. 1. oktober kom der en sky af aske og gas ud fra en ny gletscherspalte, der var åbnet i en del af kratergletscheren mellem hovedvæggen for 1980 udbruddet og lavadomen. Dette var det første tegn på udbrud siden en serie af freatiske eksplosioner i perioden fra 1989 til 1991. Forud for aske-gas-skyen d. 1. oktober blev beredskabet d. 29. september hævet fra laveste til mellem niveau. D. 2. oktober blev det hævet til højeste niveau på grund af en ændring i de seismiske signaler fra jordskælvne. Nogle mindre udbrud blev registreret fra vulkanen d. 4. oktober. Den hidtil mest voldsomme aktivitet med aske og gas skete 5. oktober og efterfølgende faldt den seismiske aktivitet. Beredskabsniveauet blev sænket først til mellemste niveau og nogle dage senere til laveste, hvor det befinder sig i skrivende stund. En ny lavadome i krateret fortsætter dog med at vokse ledsaget af hyppige mindre aske- og gasudbrud.

Grimsvötn

Grimsvötn er Islands mest aktive vulkan i historisk tid. Den ligger under den store Vatnajökull-gletscher. På trods af dens øde beliggenhed har tidligere udbrud været skyld i store ødelæggelser på natur og vejnet. Ødelæggelserne har ikke skyldtes lava, men derimod smeltvand fra gletscheren.

Vulkansk aktivitet de sidste 6 måneder

Nordlige Stillehavsregion

Kilauea, Hawaii, USA
Anathan, Mariana Øerne (USA)
Suwanose-Jima, Ryukyu Øerne, Japan
Kikai, Japan
Asama, Japan
Mayon, Filippinerne
Dukono, Halmahera, Indonesien
Soputan, Indonesien

Sydlig Stillehavsregion

Semeru, Indonesien
Egon, Indonesien
Krakatau, Indonesien
Kerinci, Sumatra, Indonesien
Marapi, Sumatra, Indonesien
Rinjani, Indonesien
Ulawun, Papua Ny Guinea
Manam, Papua Ny Guinea

Indiske Ocean

Piton de la Fournaise, Réunion

Sydamerika

Tungurahau, Ecuador

Reventador, Ecuador
Galeras, Columbia

Rusland

Karymsky, Kamchatka
Shiveluch, Kamchatka

Øvrige Europa

Etna, Italien
Grimsvötn, Island

Mellemamerika, Mexico og Vestindien

Arenal, Costa Rica
Colima, Mexico
Fuego, Guatemala
Santa María, Guatemala
Pacaya, Guatemala
Soufriere Hills, Montserrat

Nordamerika

Mt. St. Helens, USA
Veniaminof, Alaska

Afrika

Nyiragongo, Demokratiske Republik Congo

Det seneste udbrud startede 1. november. Det blev udløst af det faldende tryk fra den overliggende gletscher i forbindelse med vandudstrømning fra gletscheren. I de følgende dage fortsatte udbruddet. Udbrudssøjlen kom helt op i 13-14 km's højde, og flytrafikken blev omdirigeret i flere dage. 4. november aftog udbruddet igen.

Etna

Etna er en af de vulkaner i verden, hvor der er registreret flest udbrud i historisk tid. Den er kendt for to typer af udbrud: relativt eksplosive udbrud (for sin slags) fra topkratrene samt udbrud på flankerne. I begyndelsen af september åbnedes en spalte for foden af Sydøstkrateret. Lavaen løb mod sydøst ned i Valle del Bove. Nogle dage senere åbnedes endnu en sprække længere nede i dalen, og lava løb ud i dalen. Begge lavastrømme var dog langt fra beboelse og truede derfor ingen mennesker. Mod slutningen af september aftog udbruddene i intensitet. Lavaen flød både som adskillige overfladestrømme og i tunneler.

Manam

Vulkanen Manam udgør en ø på ca. 10 km i diameter i Papua New Guinea. Det er en af de mest aktive vulkaner i området. Et udbrud startede i slutningen af oktober og blev langsomt mere intenst. I slutningen af november begyndte man at evakuere øens ca. 9.000 beboere, og i skrivende stund er ca. en tredjedel blevet evakueret. Der er konstant moderate udbrud fra vulkanen.

Relevante links:

<http://www.fs.fed.us/gpnf/volcanocams/msh/>
<http://www.volcano.si.edu/gvp/reports/bulletin/index.cfm>
<http://www.volcano.si.edu/gvp/reports/usgs/archive.cfm>
<http://www.norvol.hi.is/>
<http://hvo.wr.usgs.gov/>
<http://volcano.und.nodak.edu/>



Etna i udbrud i 2004. (Foto: Tom Pfeiffer)



Udbruddet på Hawaii, december 2003. (Foto: Tom Pfeiffer)



Lavastrom ved Etna i 2004. (Foto: Tom Pfeiffer)